

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně – pobočka v Jihlavě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Evy Fučíkové a soudců Mgr. Miroslava Pecha a JUDr. Lenky Prokšové ve věci

žalobkyně: **P. Č.**, narozená XXXXX
bytem XXXXX
zastoupená advokátem Mgr. Petrem Šmídem
sídlem Dvořákova 1927/5, 586 01 Jihlava

proti
žalovanému: **P. Č.**, narozený XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený advokátem JUDr. Lubošem Komůrkou
sídlem Benešova 1304/8, 586 01 Jihlava

o určení vlastnického práva a zaplacení částky 306 000 Kč

o odvolání žalobkyně a žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Jihlavě ze dne 28. února 2022, č. j. 11 C 351/2020 - 251,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se potvrzuje**:
- a) ve výroku **ve výroku I.** a
 - b) **v části výroku II.**, kterou byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku **208 000 Kč.**
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se mění:
- a) **v části výroku II.**, kterou byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku dalších 98 000 Kč, tak, že se žaloba žalobkyně na zaplacení této další částky **zamítá** a

Shodu s prvopisem potvrzuje Jiřina Hartmanová.

b) **ve výroku IV.** tak, že žalovaný je **povinen** zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Jihlavě soudní poplatek za řízení před soudem prvního stupně ve výši 10 404 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

III. Žalobkyni ani žalovanému se náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů **nepřiznává**.

Odůvodnění:

1. Soud prvního stupně rozsudkem (jeho výrokiem I.) zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala určení, že je vlastnící bytové jednotky číslo XXXXX o velikosti 2+1 ve 3. NP budovy č. p. XXXXX v XXXXX, ulice XXXXX, postavené na pozemku parc. č. st. XXXXX, zastavěná plocha a nádvoří, o výměře 633 m², spoluvlastníkem společných částí budovy č. p. XXXXX, XXXXX, XXXXX v XXXXX, ulice XXXXX, postavené na pozemku parc. č. st. XXXXX, zastavěná plocha a nádvoří, o výměře 633 m² v rozsahu spoluvlastnického podílu XXXXX, a spoluvlastníkem pozemku parc. č. st. XXXXX, zastavěná plocha a nádvoří, o výměře 633 m², v rozsahu spoluvlastnického podílu XXXXX, vše v obci a k. ú. XXXXX, (dále též jen „byt v XXXXX“, nebo jen „předmětný byt“). Výrokem II. téhož rozsudku pak uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 306 000 Kč, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku. O nákladech řízení rozhodl výrokem III. tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo.
2. Zamítavou část rozhodnutí odůvodnil soud prvního stupně s odkazem na ustanovení § 1796 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), à contr., tím, že v posuzovaném případě nebyly v kupní smlouvě naplněny ani subjektivní, ani objektivní, podmínky lichvy.
3. Vyšel přitom ze zjištění, že žalobkyně při uzavírání kupní smlouvy sice z úhlu svého pohledu jednala pod tlakem exekuce, její stav ale nebylo možno označit za tíseň, neboť exekuce bezprostředně nesměřovala k uskutečnění dražby, nebylo rozhodnuto o obvyklé ceně a nebyla vydána dražební vyhláška. O jiných nepříznivých okolnostech jako je nezkušenost, rozumová slabost, rozrušení nebo lehkomyšlnost, není důvod u žalobkyně uvažovat. Zejména však nebyla uvedena nepříznivá okolnost na straně žalobkyně žalovaným jakkoliv zneužita, neboť v řízení bylo prokázáno, že v době uzavření kupní smlouvy tvořili žalobkyně a žalovaný pár a jednali s vizí společné budoucnosti a společného řešení nepříznivé situace. Cílem žalovaného v době uzavření kupní smlouvy nebylo připravit žalobkyni o byt nebo část jeho hodnoty, ale naopak zachovat byt pro společné bydlení. Citový vztah žalovaného k žalobkyni byl pravý a nebyl jen předstíraný. Skutečnost, že tento vztah později pominul z příčin na straně žalovaného, není pro posouzení platnosti kupní smlouvy rozhodná. Pokud jde o naplnění objektivních podmínek lichvy, přiklonil se soud prvního stupně k závěru, že žalobkyně převodem bytu hrubě zkrácena nebyla, neboť byt nabyta v roce 2014 za cenu 610 000 Kč a prodávala jej s jen s malými opravami v roce 2017 za cenu 720 000 Kč. Kupní cena navíc nebyla jediným benefitem žalobkyně z převodu; dalším byl tehdejší příslib mezi partnery, že v bytě bude žalobkyně dále bydlet. Benefitem pro žalobkyni měl být i jí tvrzený slib, že byt jí v budoucnu bude převeden zpět. Případné pozdější porušení slibu žalovaným opět nemá vliv na hodnocení podmínek v době právního jednání. V ceně se rovněž promítalo riziko žalovaného, který nabýval byt zasažený exekucí prodejem.
4. Neplatným soud prvního stupně neshledal převod vlastnického práva k předmětnému bytu ani z důvodu namítaného porušení tzv. „generálního inhibitoria“ spojeného s probíhající exekucí jej postihující, když s odkazem na právní závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008, vysvětlil, že je-li (tak jako v tomto případě) zastavena exekuce, aniž jí byl postižen majetek, s nímž povinný nakládal v rozporu s generálním inhibitorem ve smyslu ustanovení § 44 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále též jen „ex. řád“), ve znění

účinném do 31. 10. 2009, považují se úkony, jimiž povinný s tímto majetkem nakládal za trvání exekuce, za platné. Shledání neplatnosti převodu předmětného bytu by podle soudu prvního stupně bylo rovněž v rozporu s ustanovením § 6 odst. 2 o. z., neboť by žalobkyně měla prospěch z protiprávního převodu, který sama vyjednala.

5. Vyhovující část rozhodnutí pak odůvodnil soud prvního stupně s odkazem na ustanovení § 2079 odst. 1 a § 2991 o. z. tím, že část kupní ceny za byt ve výši 306 000 Kč sice byla zaplacená ve prospěch žalobkyně v souladu se smluvním ujednáním bezhotovostním převodem na bankovní účet žalovaného, čímž si žalovaný splnil svou povinnost z kupní smlouvy, současně se však tímto žalovaný bezdůvodně obohatil na úkor žalobkyně. Právním důvodem plnění ve prospěch žalobce nebylo ani ujednání, že za peněžní prostředky rekonstruuje předmětný byt, kterémužto jednání chyběla projevená vůle žalobkyně vlastnické právo k peněžním prostředkům převést na žalovaného; šlo jen o svolení k dočasnému užití prostředků v podobě blížící se výprose.
6. S námitkami započtení vzájemných pohledávek se soud prvního stupně vypořádal s odkazem na ustanovení § 1982 o. z. tak, že bez ohledu na pořadí jednotlivých započtení (s odůvodněním, že matematický rozdíl pohledávek dává vždy stejný výsledek) žalovanému nezbyla žádná pohledávka, kterou mohl dále započítávat proti pohledávce žalobkyně z titulu bezdůvodného obohacení ve výši 306 000 Kč, byť v odůvodnění svého rozhodnutí soud prvního stupně připustil, že před vyhlášením rozsudku početní chybou opomenul zůstatek pohledávky žalovaného ve výši 220,52 Kč. Všechna započtení učiněná účastníky řízení shledal přípustná, neboť veškeré zde uplatňované pohledávky pocházejí z řešení jediné situace – dluhů vymáhaných proti žalobkyni a ohrožení vlastnictví bytu, přestože některé pohledávky by bylo možné pokládat za nejisté a nekompenzabilní podle § 1987 odst. 2 o. z.
7. Vyšel přitom ze zjištění, že žalovanému vznikly pohledávky za žalobkyní v celkové výši 289 540,52 Kč (89 000 Kč z titulu náhrady za užívání bytu v XXXXX v době od dubna 2020 do listopadu 2021 ve sjednané výši po 5 000 Kč za měsíc v roce 2020 a 4 000 Kč za měsíc v roce 2021; 140 000 Kč z titulu plnění dluhu za žalobkyni v době od ledna do října 2017 vůči věřiteli F. M. ze smluv o zápůjčce ze dne 10. 12. 2014 a 11. 11. 2015 a 13 008,60 Kč a 47 531,92 Kč z titulu plnění dluhů žalobkyně u bytového družstva XXXXX). Žalobkyni naopak vznikly za žalovaným pohledávky v celkové výši 289 320 Kč (140 913 Kč z titulu peněžitého plnění poskytnutého žalobkyní žalovanému za dobu od dubna 2020 do července 2021; 14 000 Kč a 5 000 Kč jako přeplatky půjček žalobkyně vrácené od věřitele F. M.; 107 485 Kč z titulu mzdy žalobkyně zasílané na účet žalovaného za dobu od května do listopadu 2017, 12 700 Kč představujících součet částek zaslanych na účet žalovaného ve prospěch žalobkyně jejím bývalým manželem M. L. a 9 222 Kč z titulu vrácení přeplatku za služby spojené s užíváním bytu v XXXXX od bytového družstva XXXXX za rok 2017). Platbu žalovaného za společnou dovolenou v roce 2018 pak soud prvního stupně označil za plnění společného závazku za trvání manželství z finančních prostředků pocházejících z výdělků některého z manželů, které byly též společné, pročez takovou platbou žalovanému nemohla vzniknout proti žalované jakákoliv pohledávka.
8. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně podali odvolání žalobkyně i žalovaný.
9. Žalobkyně podala odvolání proti výrokům I. a III. Navrhla, aby odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně v napadené části buď zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně v tomto rozsahu k dalšímu řízení, popř. aby v napadené části rozhodnutí změnil tak, že její žalobě na určení vlastnického práva k předmětnému bytu vyhovějí a žalovanému uloží povinnost zaplatit jí náklady řízení.
10. V důvodech odvolání k otázce naplnění znaků lichevní smlouvy podotkla, že i soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku připouští, že jednala pod tlakem exekuce, současně však uvádí,

že byla ve „*standardním*“ postavení dlužníka a případný prodej bytu by z hlediska jejího jmění byl neutrální operací.

11. V souvislosti s tím připomněla, že tíseň je subjektivním znakem lichvy a je tedy nutné ji hodnotit optikou osoby poškozené lichevní smlouvou, nikoliv objektivními měřítky (tentýž požadavek naznačil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. I. ÚS 3308/16). V tísní se subjektivně cítila, neboť ji do tísně dostávala celá řada dalších okolností. Opakovaně poukázala na to, že trpí Crohnovou chorobou, pro tuto nemoc má přiznaný invalidní důchod, její příjmy ze zaměstnání byly v rozhodné době na hranici minimální mzdy a vedle soudem zmiňované exekuce, která na ni byla uvalena pro dluhy jejího bývalého manžela M. L., splácela závazky vůči F.M. (splátkami po 14 000 Kč měsíčně) a společností XXXXX (splátky po cca 4 500 Kč měsíčně) a XXXXX a. s. (splátky kolem 500 Kč měsíčně). Navíc v době těsně před uzavřením kupní smlouvy o prodeji bytu v XXXXX jí bezprostředně hrozilo zahájení další exekuce pro pohledávku ve výši 46 818,13 Kč a pro náklady řízení 13 008,60 Kč na podkladě elektronického platebního rozkazu Okresního soudu v Jihlavě ze dne 23. 5. 2017, č. j. EPR 99259/2017-7 (dluh vůči bytovému družstvu XXXXX). Její příjmy se tedy pohybovaly kolem 20 000 Kč měsíčně, ve stejné výši pak byly i její závazky. Kvůli své nemoci se mohla dostat kdykoliv do dočasné pracovní neschopnosti a přijít o podstatnou část příjmů. V takovém případě by nezvládla hradit splátky a hrozilo by uvalení dalších exekucí, přičemž jedna bezprostředně hrozila na základě výše uvedeného elektronického platebního rozkazu. Tyto podstatné majetkové okolnosti, které na ni v rozhodné době doléhaly a bez kterých by nikdy nepřistoupila na prodej předmětného bytu, soud prvního stupně v napadeném rozhodnutí nijak nehodnotí, ani se s nimi nevypořádává.
12. Opakovaně rovněž namítla, že žalovaný zneužil i její lehkomyšlnosti a důvěřivosti. Uvěřila totiž jeho slibům, že byt zůstane stále její a bude v něm moci nadále bydlet, což se krátce po rozvodu manželství účastníků řízení ukázalo jako nepravdivé. S touto námitkou se pak soud prvního stupně podle žalobkyně ve svém rozhodnutí nijak nevypořádává, ani tyto ostatní subjektivní podmínky lichevní smlouvy nehodnotí.
13. Pokud jde o naplnění objektivních podmínek lichevní smlouvy, namítla, že měl soud při posuzování poměru plnění dle kupní smlouvy a hodnoty předmětného bytu vycházet ze skutečné majetkové hodnoty, kterou na základě kupní smlouvy ze dne 15. 9. 2017 nabyla, tedy pouze z částky 414 000 Kč. Tato částka přitom nepochybně je v hrubém nepoměru se skutečnou hodnotou bytu.
14. S přihlédnutím ke zjištění, že žalovaný vyvíjel ohledně převodu vlastnictví bytu větší iniciativu, namítla, že byl nepochybně veden zistnými úmysly nabýt jej do svého vlastnictví. Připomněla, že žalovaný chtěl po rozvodu manželství byt prodat za 1 800 000 Kč, tedy za výrazně vyšší částku, než za jakou jej nabyl (414 000 Kč). Pokud by skutečným úmyslem žalovaného bylo to, aby v tomto bytě mohla bydlet (jak se domnívá soud prvního stupně), nikdy by jí nevyhrožoval, že ji z bytu vystěhuje a neměl by v úmyslu byt zpeněžit. Byť žalovaný po rozvodu manželství podepsal prohlášení, že jí byt zpět prodá, odmítl připravené smlouvy podepsat, a navíc v mezidobí byt zatížil další zástavou pro jiný jeho úvěr. Odvolatelka dále zdůraznila, že manželství účastníků řízení trvalo velice krátkou dobu, žalovaný krátce po uzavření manželství navázal vztah s jinou ženou a sám podal návrh na rozvod manželství, což ve spojení s výše uvedenými okolnostmi svědčí o tom, že úmysly žalovaného ohledně převodu bytu i uzavření manželství nebyly upřímné.
15. V kontextu výše uvedeného za zásadní procesní nedostatek označila to, že soud prvního stupně neprovedl důkaz znaleckým posudkem z oboru písmoznalectví k prokázání pravosti podpisu žalovaného na jeho prohlášení o tom, že jí byt prodá zpět. Tento důkaz je přitom zásadní pro hodnocení motivů chování žalovaného. Stejně tak soud prvního stupně pochybil, pokud k

důkazu neprovedl výslech její tety paní V. K., která se mohla vyjádřit k průběhu vztahu účastníků řízení.

16. Žalovaný se odvolal proti výrokům II. až IV. Navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocích změnil tak, že žalobu žalobkyně i v této části jako nedůvodnou zamítne. V důvodech odvolání namítal, že úhradou části kupní ceny ve výši 306 000 Kč se neobohatí, byť byla zaslána na jeho účet. Soud prvního stupně sice správně zohlednil platby, které realizoval za žalobkyni, současně však nesprávně přihlížel k plnění, které měla poskytnout žalobkyně.
17. Pokud jde o mzdu žalobkyně zasílanou na jeho účet, připomněl, že se tak dělo v době, kdy spolu vedli společnou domácnost a kdy byly z téhož účtu hrazeny běžné potřeby takové společné domácnosti. Vrácení přeplatku ze strany věřitele F. M. a plnění poskytnuté od bývalého manžela žalobkyně – M. L., pak představují platby, které za žalobkyni dříve uhradil sám z vlastních prostředků. Stejně tak nelze přihlížet k přeplatku za služby spojené s užíváním předmětného bytu ve výši 9 222 Kč za kalendářní rok 2017, který měl být celý vyplacen jemu, jako vlastníkovu bytu, s tím, že teprve poté mohlo dojít k jeho vypořádání mezi ním a žalobkyní.
18. Ve vyjádření k odvolání žalovaného pak žalobkyně vyjádřila souhlas se závěrem soudu prvního stupně ohledně částky odpovídající části kupní ceny ve výši 306 000 Kč, která skutečně představuje bezdůvodné obohacení žalovaného na její úkor. Ohradila se proti tomu, aby se vedení společné domácnosti účastníků řízení zohledňovalo tak, že platby na účet žalovaného z její strany nebudou jakkoliv vypořádány, zatímco plnění provedená žalovaným za tutéž dobu zohledňována budou. Jinými slovy, její mzda, vratka přeplatku u věřitele F. M. i platby od jejího bývalého manžela, náležely jí, byť byly provedeny na účet žalovaného.
19. Odvolací soud po zjištění, že odvolání byla podána včas (ust. § 204 odst. 1 o. s. ř.), že byla podána osobami k tomu oprávněnými (ust. § 201 o. s. ř.) a že směřují proti rozhodnutí, proti němuž je odvolání přípustné (ust. § 202 odst. 1 o. s. ř. à contr.), přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně i řízení mu předcházející, a nakonec dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně důvodné není a odvolání žalovaného že je důvodné pouze z části.
20. Na úvod je nutné předeslat, že soud prvního stupně si opatřil dostatek informací o skutkových okolnostech případu a k jejich prokázání provedl (s ohledem na uplatnění zásady projednatelnosti v tomto občanském soudním řízení, kdy je soud zásadně vázán důkazními návrhy účastníků – viz § 120 o. s. ř. v jeho znění účinném od 1. 1. 2014) dostatečné množství důkazů. Ze skutkových zjištění získaných provedeným dokazováním učinil soud prvního stupně logický závěr o skutkovém stavu věci, který rovněž správně právně posoudil na něj dopadajícími zákonnými ustanoveními, vyjma otázky započítávání vzájemných pohledávek účastníků řízení. Své závěry přitom srozumitelně a logicky popsal v odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které může odvolací soud odkázat (opět pouze s odchylkami uvedenými v odůvodnění tohoto rozsudku odvolacího soudu níže).
21. Pokud jde o žalobu na určení vlastnického práva žalobkyně k předmětnému bytu, potom podle ustanovení § 1796 o. z. je neplatná smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.
22. Tísň je třeba chápat takovou vážnou nesnáz, která nutí některou ze stran přistoupit na podmínky smlouvy i jen z důvodu toho, že tato pro něj představuje „menší zlo“. Tíseň může dokonce existovat jen v představě postiženého. Pokud skutečně existuje, není rozhodující, zda se do stavu tísně poškozený dostal vlastním přičiněním nebo vlivem okolností nezávislých na jeho vůli. Obecně lze konstatovat, že pojem tísně nelze vykládat omezujícím způsobem, jak činila judikatura vztahující se k právní úpravě obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském

zákoníku v jeho znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), a to zejména z důvodu toho, že výše citované zákonné ustanovení nově vyžaduje i úmyslné (alespoň ve formě úmyslu nepřímého) zneužití tíživé situace poškozeného druhou smluvní stranou. O zneužití ve smyslu § 1796 o. z. tedy půjde v situaci, kdy zneužívající věděl nebo musel vědět jak o tísní, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení, lehkomyšlnosti, případně jiné slabosti, tak i o hrubém nepoměru plnění, a přesto jich využil. Hrubý nepoměr pak představuje plnění kolem ½ odpovídající hodnoty a méně. Zásadním je, že všechny aspekty lichvy (tedy stav tísně či jiné obdobné slabosti či znevýhodnění poškozené smluvní strany, úmysl druhé smluvní strany - lichváře i existence hrubého nepoměru) musí být dány k okamžiku uzavření smlouvy a k tomuto okamžiku je třeba tudíž jejich existenci zkoumat (k tomu v podrobnostech srovnej komentářovou literaturu PETROV, Jan. § 1796 [Lichva]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 334–341).

23. Jak vysvětluje v návaznosti na výklad ohledně institutu tzv. neúměrného zkrácení podle § 1793 a násl. o. z. i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. 33 Cdo 42/2021, skutková podstata lichvy (§ 1796 o. z.) kombinuje znaky subjektivní povahy (spočívající v tísní, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti jedné strany a zneužití této slabosti druhou stranou) se znakem povahy objektivní (spočívajícím v hrubém nepoměru), právní úprava neúměrného zkrácení je založena na jediném čistě objektivním kritériu, jímž je hrubý nepoměr vzájemných plnění. Zatímco účelem právní úpravy lichvy je ochrana možné poruchy vůle ve spojení s poruchou ekvivalence, účelem neúměrného zkrácení je (toliko) ochrana poruchy ekvivalence. Pokud jde o právní následky, s lichvou se pojí neplatnost, zatímco neúměrné zkrácení zakládá restituční nárok zkrácené strany.
24. Vzhledem k tomu, že společným jmenovatelem pro uplatnění práv vyplývajících z lichevního i neúměrně zkracujícího jednání je existence objektivního předpokladu v podobě hrubého nepoměru vzájemně poskytnutých plnění, má odvolací soud za to, že při výkladu významu sousloví „hrubého nepoměru“ lze vycházet z jeho definice podané v posledně odkazovaném rozsudku Nejvyššího soudu (byť výslovně právě pro potřebu objasnění povahy neúměrného zkrácení), podle které se jedná o odraz zásady ekvivalence v tom smyslu, že plnění i protiplnění nemají být v příkrém rozporu a že mají odpovídat zásadám spravedlnosti (srov. důvodovou zprávu k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010–2013). V poměrech současné právní úpravy, která žádnou konkrétní hranici představující neúměrné zkrácení nestanoví, lze za výchozí pravidlo považovat zákaz zkrácení přes polovic. Jinak řečeno hrubým nepoměrem vzájemných plnění bude hranice zhruba do poloviny vzájemných plnění (rozpětí 45 až 55 %), od níž se soud odchýlí pouze, budou-li pro to zvláštní důvody. Při porovnání vzájemných plnění (test disparity) se vychází z obvyklé ceny v daném místě a čase (§ 492 o. z.).
25. Jde primárně o porovnání poměru obvyklé ceny plnění a protiplnění, ale hrát roli mohou i další okolnosti. Není totiž vyloučeno, aby v konkrétním případě soud hrubý nepoměr shledal i tam, kde poměr vzájemných plnění bude uvedené rozpětí přesahovat, půjde však o výjimečné situace, kdy by odmítnutí nároku zkráceného znamenalo přílišnou tvrdost nebo pokud i poměr přesahující polovinu vzájemných plnění (resp. uvedené rozpětí) bude v konkrétním případě shledán odporujícím zásadám spravedlnosti. Nemá-li dojít k nepřipustnému ohrožení právní jistoty stran smlouvy, mělo by být dotyčné ustanovení vykládáno restriktivně s důsledkem, že v pochybnostech by se měl soud přiklonit k závěru, že o neúměrné zkrácení nejde.
26. Tuto restrikcí je proto třeba vztáhnout i na další posuzované okolnosti. Z povahy kritéria je zřejmé, že hrát roli mohou pouze okolnosti týkající se ve smlouvě sjednaného poměru výše plnění v daném místě a čase. Jinými slovy, kromě kvantifikačního kritéria nemají pro posouzení hrubého nepoměru význam další okolnosti (vztah spotřebitel a podnikatel, slabší a silnější strana závazkového vztahu, odbornost podnikatele či invalidita žalobkyně a omyl žalobkyně),

neboť pro právně kvalifikační závěr (určení), zda jde o hrubý nepoměr, je určující pouze kvantifikační hledisko poměru vzájemných plnění; subjektivní okolnosti (pohnutky), které k uzavření smlouvy vedly (např. komunikace s třetí osobou, která nebyla stranou smlouvy), pro toto posouzení relevantní nejsou. Důkazní břemeno je na straně toho, kdo zkrácení tvrdí.

27. Na uvedeném závěru ničeho nemění ani skutečnost, že důvodová zpráva k občanskému zákoníku výslovně určení hranice hrubého nepoměru ve výši poloviny vzájemných plnění v textu zákona zavrhl s vysvětlením, že se „... nenavrhuje stanovit jako relevantní kritérium právě polovinu ceny, neboť to by mohlo vést k některým tvrdostem“, když zmíněný text důvodové zprávy nelze vykládat tak, že by stanovení kritéria (hranice) poloviny ceny vzájemných plnění bylo vyloučeno, nýbrž tak, že se nebude jednat o neměnnou (konstantní) hodnotu – tedy o hodnotu pevnou bez možnosti její korekce ve výjimečných případech, jak bylo uvedeno výše.
28. Pokud jde skutkové okolnosti zde řešeného případu, pak není sporu o tom, že žalobkyně kupní smlouvou ze dne 12. 5. 2014 zakoupila předmětný byt za kupní cenu 610 000 Kč, kterou hradila z finančních prostředků, jež získala převodem svých členských práv a povinností v bytovém družstvu, s kterýmžto členstvím bylo spojeno právo nájmu jiného bytu.
29. Vycházejíc ze skutkových tvrzení samotné žalobkyně obsažených v žalobě je nutné předeslat, že účastníci řízení spolu navázali partnerský vztah ještě za trvání předchozího manželství žalobkyně (to bylo rozvedeno až rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 30. 3. 2017, č. j. 8 C 275/2016 – 42, který nabyl právní moci dne 17. 4. 2017) a přibližně od začátku roku 2017 spolu bydleli právě v tehdy ještě jejím bytě v XXXXX.
30. Žalobkyni lze přisvědčit v tom, že se v průběhu kalendářního roku 2017 nacházela v tíživé finanční situaci, která byla způsobena působením několika faktorů současně, kdy výše splátek jejích dluhů se přibližně rovnala průměrné výši jejích pravidelných měsíčních příjmů, pročež žalobkyni při zachování snahy řádně a včas splácet dluhy prakticky nezbývaly žádné volné finanční prostředky na úhradu jakýchkoliv běžných potřeb. Na uvedené přitom poukazovala v řízení jak sama žalobkyně, tak nepřímým svým vyjádřením i žalovaný, když svoji obranu proti uplatnění žalobě zakládá na obecném postoji, podle něhož to byl on sám, kdo žalobkyni po finanční stránce zachránil. V souvislosti s tím lze ve stručnosti připomenout skutková zjištěná učiněná soudem prvního stupně (účastníky řízení v odvolacím řízení jakkoliv nespochybnovaná), podle kterých žalobkyně přijala dle notářských zápisů notářky JUDr. Jany Pavlincové ze dne 10. 12. 2014 a 11. 11. 2015 od věřitele F. M. zápůjčky celkem ve výši 832 000 Kč, které byly zajištěny rovněž zástavním právem na bytu v XXXXX, a ke kterým navíc dala souhlas s přímou vykonatelností takové pohledávky, kterou měla splácet po splátkách ve výši 14 000 Kč měsíčně. Vedle toho žalobkyně splácela na kartu Express cash od prosince 2015 do října 2017 celkem částku 29 772 Kč, tedy v průměru cca 1 300 Kč měsíčně a na kartu Door financial od února 2016 do listopadu 2017 celkem částku 16 400 Kč, tedy v průměru cca 750 Kč měsíčně. Oproti tomu její průměrný čistý měsíční příjem v době od 1. 4. 2017 do 31. 3. 2019, kdy žalobkyně pracovala u zaměstnavatele XXXXX, a. s., činil pouze 14 038 Kč a vedle toho pobírala invalidní důchod I. stupně, jehož výše v kalendářním roce 2017 činila 6 378 Kč měsíčně.
31. Za popsané situace lze pak připsat Mgr. Jaroslava Homolky ze dne 13. 6. 2017, který obdržela žalobkyně, a jímž byla vyzvána k zaplacení dluhu 46 818,13 Kč a náhrady nákladů řízení 13 008,60 Kč, o kterých bylo rozhodnuto elektronickým platebním rozkazem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 23. 5. 2017, č. j. EPR 99259/2017-7, chápat jako pomyslnou „poslední kapku“, která hrozila tím, že „pohár“ dluhů, které žalobkyni pronásledují, „přeteče“ a tato bude vystavena hrozbě exekuce, která by mohla postihnout mimo jiné i jediný její majetek větší hodnoty, a sice právě byt v XXXXX, který pro ni představoval současně i jedinou možnost vlastního bydlení.

32. Vcelku přirozeně pak na vzniklou situaci účastníci řízení reagovali tím, že žalobkyně kupní smlouvou ze dne 15. 9. 2017 prodala žalovanému byt v XXXXX za cenu 720 000 Kč, za současného zřízení zástavního práva na bytě (smlouvou ze dne 30. 8. 2017) ve prospěch Modré pyramidy stavební spořitelny, a. s., k zajištění dluhu žalovaného ve výši 720 000 Kč, neboť kupní cena měla být žalovaným zaplacená právě z úvěru u Modré pyramidy stavební spořitelny, a. s., čerpaného žalovaným, kdy částka 414 000 Kč měla být zaplacená na účet F. M. (na úhradu dluhu žalobkyně) a částka 306 000 Kč na účet č. XXXXX označený za „účet prodávající“. Soudu je nicméně známo a posléze uvedené ostatně ani není mezi účastníky řízení sporné, že zmíněný účet byl a je veden u společnosti Raiffeisenbank a. s. na jméno žalovaného. Následně byl v říjnu 2017 zrušen zápis zástavního práva věřitele F. M. k bytu v XXXXX.
33. Dne 2. 12. 2017 účastníci řízení uzavřeli manželství, které bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 28. 11. 2019, č. j. 8 C 114/2019 – 10, který téhož dne nabyl právní moci.
34. Odvolací soud tedy připouští, že žalobkyně se nepochybně nacházela v době převodu bytu na žalovaného (v září 2017) v tísní, ve shodě se soudem prvního stupně nicméně konstatuje, že žalovaný této tísně jakkoliv nezneužil s cílem obohatit se na její úkor. O převod bytu neusiloval sám, nýbrž tento měl posloužit žalobkyni i žalovanému, kteří jako pár sdíleli zájem byt uchovat pro společné bydlení, které v něm rovněž přibližně od počátku roku 2017 realizovali. Riziko ztráty bytu v exekuci žalobkyně pokládala za reálné a toto riziko bylo i podle jejího tvrzení základním důvodem, proč o převod usilovala. Cílem žalovaného sice bylo nabýt do svého vlastnictví byt, který mu předtím nepatřil, ale rozmnožení jeho majetku nebylo smyslem jeho jednání. Smyslem bylo udržení bytu v majetkové sféře páru, aby v něm i žalobkyně nadále mohla bydlet.
35. Nezištnost jednání žalovaného (vůči žalobkyni) dobře dokládá, že i po převodu bytu žalovaný s žalobkyní uzavřel manželství, které pak ještě přinejmenším rok pokojně pokračovalo. Žalovaný po převodu bytu udržoval stejný vztah k žalobkyni, který oba očekávali. Chování žalovaného v době uzavření kupní smlouvy ze dne 15. 9. 2017 tedy soud rozhodně nemůže hodnotit jako zneužití postavení žalobkyně. Z výpovědí účastníků a nepřímě i z listin dokumentujících hospodaření s financemi (zejména pak z výpisu z účtu žalovaného č. XXXXX vedeného u Komerční banky a. s. po dobu jejich společného soužití, na který oba účastníci řízení nechávali zasílat své mzdy z pracovního poměru) lze dovodit, že žalovaný měl skutečný blízký vztah k žalobkyni a nešlo o účelovou přetvářku. Pokud žalobkyně ve svých tvrzeních i v účastnické výpovědi uvedla, že vztah žalovaného k ní nebyl míněn vážně, šlo spíše o projev zklamání žalobkyně z toho, že žalovaný v průběhu času změnil své preference, nejedná se ale o důkaz, že žalovaný žalobkyni od počátku ziskuchtivě využíval.
36. Vztah žalovaného k žalobkyni se proměnil až poté, co začal vztah s jinou ženou, přičemž počátek takového vztahu spadá do období nejdříve poloviny roku 2019 (jak ostatně připustil i samotný žalovaný v rámci své výpovědi před soudem dne 28. 11. 2019 v rámci rozvodového řízení vedeného u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 8 C 114/2019). To však není důkazem, že měl žalovaný záměr opustit žalobkyni už v době převodu vlastnického práva k předmětnému bytu na jeho osobu. Veškeré okolnosti naopak nasvědčují tomu, že při převodu bytu hodlal žalovaný zachovat byt žalobkyně, aby v něm žalobkyně mohla dál bydlet v páru s ním. Na jiné úmysly žalovaného v době koupě předmětného bytu v září 2017 podle názoru odvolacího soud nelze usuzovat ani z výpovědí svědků slyšených v řízení před soudem prvního stupně (M. M., Z. M. a R. B.), kteří se větší či menší měrou spolupodíleli na zajištění obchodních transakcí s převodem spojených (tedy zajištění úvěru žalovanému a zprostředkování samotného prodeje bytu v XXXXX žalobkyní žalovanému).
37. Nad rámec uvedeného zbývá k otázce převodu vlastnického práva k bytu v XXXXX kupní smlouvou ze dne 15. 9. 2017 dodat, že dohodnutá kupní cena ve výši 720 000 Kč nebyla

v hrubém nepoměru se skutečnou hodnotou bytu v XXXXX. Uvedený závěr lze bez nutnosti znaleckého zkoumání dovodit ze skutečnosti, že částka 720 000 Kč odpovídala celé výši hypotéčního úvěru poskytnutého žalovanému bankou oproti zástavě v podobě kupovaného bytu v XXXXX, jež zase odpovídala cca 80 % obvyklé ceny z hypotéčního úvěru kupovaného bytu, když právě do takové procentuální výše obvyklé ceny nemovité věci Modrá pyramida stavební spořitelna a. s. úvěry na zakoupení nemovité věci žadatelům poskytovala (jak vysvětlila svědkyně R.B., jež pro žalovaného z pozice zaměstnance uvedené stavební spořitelny jménem zmíněného peněžního ústavu zajišťovala úvěr na zaplacení kupní ceny předmětného bytu). Odvolací soud pak má s ohledem na výši kupní ceny, za kterou sama žalobkyně před tím v kalendářním roce 2014 předmětný byt pořizovala (tedy 610 000 Kč), jakož i při zohlednění skutečnosti mezi stranami sporu nesporné, že předmětný byt byl v době koupě žalovaným před rekonstrukcí koupelny, kuchyně a podlah v bytě, ke kterým došlo až následně, za to, že lze vycházet z předpokladu obvyklé ceny bytu v XXXXX v září 2017 ve výši kolem 900 000 Kč, od kteréžto hodnoty se sjednaná kupní cena 720 000 Kč neodchyluje v hrubém nepoměru. Zbývá dodat, že přinejmenším podstatná část (715 004,60 Kč viz k tomu v podrobnostech v odůvodnění tohoto rozsudku odvolacího soudu níže) z celkové kupní ceny 720 000 Kč byla žalovaným nepochybně zaplacená, a to včetně části (konkrétně 301 004,60 Kč) částky, jež měla být ve výši 306 000 Kč v souladu s vůlí žalobkyně vyjádřené v kupní smlouvě ze dne 15. 9. 2017 poukázána na účet žalovaného u Raiffeisenbank a. s.

38. Pokud jde o namítanou překážku prodeje bytu v XXXXX s ohledem na probíhající exekuci, potom ustanovení § 44a odst. 1 ex. řádu skutečně zakazuje povinnému pod sankcí neplatnosti nakládat s majetkem postiženým exekucí, přičemž s účinností od 1. 11. 2009 se jedná o neplatnost relativní (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4109/2016). Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu nicméně v rozsudku ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008, uveřejněném pod číslem 84/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jímž se odchýlil od závěrů přijatých ve svém usnesení sp. zn. 29 Odo 1070/2006, zdůraznil, že generální inhibitorium slouží k ochraně oprávněného a přihlášených věřitelů, nikoliv však dalších osob či dokonce povinného, který tak může účinně zpochybnit své vlastní úkony v časově neomezené lhůtě. Nejvyšší soud v dané věci uzavřel, že důsledek absolutní neplatnosti právního úkonu povinného pro porušení generálního inhibitoria se neprosazuje doručením usnesení o nařízení exekuce povinnému bez dalšího, nýbrž (jen) ve spojení se stavem exekučního řízení. Není žádného důvodu se domnívat, že by sankcí absolutní neplatnosti měly být postiženy dispozice povinného s majetkem podléhajícím účinkům nařízené exekuce, jestliže usnesení o nařízení exekuce (vůbec) nenabylo právní moci (např. proto, že oprávněný vzal po nepravomocném nařízení exekuce svůj návrh zpět nebo proto, že povinný uspěl s důvodným odvoláním proti usnesení o nařízení exekuce). Stejně tak platí, že není žádného důvodu pojit s příslušným úkonem povinného, porušujícím v době, kdy byl učiněn, generální inhibitorium, sankci absolutní neplatnosti i poté, co po pravomocném nařízení exekuce proběhne exekuce úspěšně (vymožením pohledávky oprávněného) způsobem nepostihujícím majetek, jehož se předmětný právní úkon týkal, nebo jestliže následně (i po porušení zákazu formulovaného generálním inhibitorem) došlo k zastavení exekuce proto, že povinný po pravomocném nařízení exekuce uspokojil oprávněného mimo exekuci; jinak řečeno, dojde-li k zastavení exekuce, aniž byl exekucí postižen majetek, s nímž povinný nakládal v rozporu s generálním inhibitorem, považují se úkony, jimiž povinný s tímto majetkem nakládal za trvání exekuce, za platné. Je tomu tak proto, že tzv. generální inhibitorium slouží v mezích zahájeného exekučního řízení k ochraně oprávněného a přihlášených věřitelů a uplatní se tedy jen při prosazování této ochrany, je-li porušením zákazu zmařen účel exekuce na úkor osob zákazem chráněných. Tam, kde oprávněný, případně přihlášení věřitelé, se svým nárokem v exekuci uspějí bez zřetele k tomu, že povinný s částí svého majetku nakládal v rozporu s generálním inhibitorem (pohledávka oprávněného, potažmo přihlášených věřitelů, je

uspokojena z jiného exekucí postiženého majetku povinného), netřeba dovozovat i poté absolutní neplatnost takového právního úkonu povinného.

39. V zde řešeném případě z exekučního příkazu Mgr. Lucie Valentové, soudní exekutorky Exekutorského úřadu Brno-město ze dne 27. 7. 2016, č. j. XXXXX, bylo zjištěno, že zmíněná exekutorka skutečně rozhodla o provedení exekuce prodejem předmětného bytu. Nicméně usnesením Okresního soudu v Jihlavě ze dne 7. 12. 2018, č.j. 2 EXE 5404/2014-25, které nabylo právní moci dne 12. 1. 2019, byla exekuce vedená zmíněným soudem v té její části, pokud byla prováděna na základě exekučního příkazu Mgr. Lucie Valentové, soudní exekutorky Exekutorského úřadu Brno-město, ze dne 27. 7. 2016, č. j. 169 EX 7088/14-66, prodejem bytu v XXXXX zastavena s odůvodněním, že předmětný byt byl ve výlučném vlastnictví žalobkyně a jako takový jej nebylo možno v rámci exekuce vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 2 EXE 5404/2014 postihnout k uspokojení pohledávky za bývalým manželem žalobkyně M. L. Z posledně uvedeného je zřejmé, že převodu vlastnického práva k bytu v XXXXX z žalobkyně na žalovaného nebránila ani překážka v podobě tzv. inhibitoria, tj. zákazu nakládat s majetkem postiženým exekucí podle exekučního řádu.
40. Odvolací soud tedy uzavírá, že nebyly naplněny zákonné předpoklady neplatnosti kupní smlouvy ze dne 15. 9. 2017 podle § 1796 o. z., žalovaný na jejím základě řádně nabyl vlastnické právo k bytu v XXXXX a žaloba žalobkyně na určení jejího vlastnictví k bytu tudíž není důvodná.
41. Odvolací soud nicméně připomíná, že v poukázání peněžních prostředků na účet žalovaného u Raiffeisenbank a. s. odpovídajících části kupní ceny ve výši 306 000 Kč (resp. ve výši 301 004,60 Kč), byť tyto pocházely z úvěru čerpaného žalovaným, nelze spatřovat právní důvod pro jejich přenechání žalovanému. Jinými slovy, aby tento mohl s takto získanými peněžními prostředky libovolně podle své vůle nakládat, musel by v řízení tvrdit a současně prokázat nějaký jiný konkrétní právní důvod pro nabytí vlastnického práva k majetkové hodnotě, kterou tato část kupní ceny představuje. V případě neprokázání existence právního důvodu k nabytí vlastnictví k popisované části kupní ceny by ponechání peněžních prostředků žalovaným vedlo ke vzniku bezdůvodného obohacení na jeho straně na úkor žalobkyně ve smyslu ustanovení § 2991 o. z.
42. Odvolací soud předesílá, že sama žalobkyně se k částce poukázané na účet žalovaného u Raiffeisenbank a. s. opakovaně vyjádřila v průběhu řízení tak, že tato část kupní ceny měla být dohodou účastníků řízení určena na náklady vzniklé v souvislosti s rekonstrukcí předmětného bytu v XXXXX po jeho zakoupení žalovaným. Odhlédnuto od skutečnosti, že ani případná dohoda účastníků o vynaložení uvedené části kupní ceny na rekonstrukci bytu v XXXXX ve výlučném vlastnictví žalovaného by bez dalšího neznamenal ztrátu vlastnického práva žalobkyně k takové majetkové hodnotě, žalovaný existenci takové dohody v řízení popřel s vysvětlením tím, že rekonstrukce bytu v XXXXX, ke které skutečně v blíže neupřesněné době po zakoupení bytu žalovaným od žalobkyně podle obou účastníků řízení nesporně došlo přibližně v rozsahu přestavby koupelny, výměny kuchyňské linky a výměny podlah v bytě, se financovala z dalších jím čerpaných úvěrů.
43. Žalovaný pak svoji obranu proti žalobě na zaplacení částky 306 000 Kč založil primárně na tvrzení, že částku 4 995,40 Kč si odečetla již samotná úvěrující společnost (Modrá pyramida Stavební spořitelna a. s.) na blíže nespecifikovaný bankovní poplatek, ze zbývajících 301 004,60 Kč převedl částku ve výši 295 000 Kč na další svůj účet č. XXXXX vedený u Komerční banky a. s., ze kterého následně dne 23. 10. 2017 vybral částku 50 000 Kč a v hotovosti ji předal žalobkyni a dále až do rozvodu manželství účastníků postupně vybíral ze svého účtu peněžní částky, které žalobkyni v hotovosti předával, a v květnu 2018 zaplatil i společnou dovolenou v Turecku v ceně 45 460 Kč.

44. Pokud jde o blíže nespecifikovaný bankovní poplatek, vysvětlil žalovaný, že o tuto částku mu bylo úvěrující společností vyplaceno na jeho účet u Raiffeisenbank a. s. z úvěru méně. To by nicméně v konečném důsledku znamenalo, že v této části žalovaný doposud řádně nezaplatil celou kupní cenu za byt v XXXXX a žaloba žalobkyně na zaplacení částky 4 995,40 Kč by byla tím spíše důvodná ve smyslu ustanovení § 2079 odst. 1 o. z. Pro posuzovaný případ je nicméně podstatné, že případné stržení bankovního poplatku nelze jakkoliv zohledňovat ve vztahu mezi žalobkyní jako prodávající a žalovaným jako kupujícím, který měl (a zřejmě doposud dle vlastního vyjádření ohledně zbývajících částky 4 995,40 Kč stále má) povinnost zaplatit celou kupní cenu poté, co část vyplatil přímo věřiteli žalobkyně panu F. M. na úhradu dluhů žalobkyně a část pak na dohodnutý bankovní účet. Samotné přesunutí podstatné části kupní ceny mezi dvěma účty žalovaného, pakliže k němu došlo bez jakéhokoliv možnosti jej ovlivnit ze strany žalobkyně, rovněž na povaze takového majetku ničeho nemění. Zejména pak takový bezhotovostní přesun bez vůle žalobkyně nemůže odůvodnit smísení takových peněžních prostředků s ostatními peněžními prostředky na účtu žalovaného vedeného u Komerční banky a. s. s tím důsledkem, že by tím zanikala jeho povinnost vydat žalobkyni bezdůvodné obohacení na jeho straně tím vzniklé. Pokud jde o tvrzené výběry a předávání peněžních prostředků v hotovosti, žalobkyně převzetí peněžních prostředků od žalovaného kategoricky popřela a žalovaný (ač poučen soudem prvního stupně o důkazním břemenu, které jej ohledně skutkových tvrzení shora tíží) žádný konkrétní důkaz (kromě výpisů z účtu vedeného na jeho jméno, které logicky nemohou předání peněžních prostředků žalobkyni v hotovosti prokázat) nenavrl. Konečně pak žalovaný v řízení ani netvrdil, natož, aby se snažil prokazovat, že cena společného zájezdu do Turecka, který byl placen z účtu žalovaného u Komerční banky a. s. (a který současně účastníci řízení absolvovali) až za trvání manželství, měla být se souhlasem žalobkyně (po dohodě s ní) hrazena právě z jejích výlučných prostředků získaných prodejem bytu v XXXXX. Nepřichází tedy do úvahy, aby byla uvedená částka za zájezd jakkoliv započítávána na pohledávku žalobkyně z titulu náhrady bezdůvodného obohacení žalovaného na úkor žalobkyně získaného ponecháním si části kupní ceny na účtu.
45. Vědom si své důkazní nouze, namítl žalovaný, že za žalobkyni před uzavřením manželství účastníků řízení uhradil celkem 140 000 Kč v deseti splátkách po 14 000 Kč část jejich dluhů ze smluv o zápůjčkách ze dne 10. 12. 2014 a ze dne 11. 11. 2015 sepsaných formou notářských zápisů v uvedených dnech pod sp. zn. N 473/2014, NZ 393/2014, a sp. zn. N 420/2015, NZ 354/2015, JUDr. Janou Pavlincovou, notářkou Notářského úřadu Jihlava, se sídlem v Jihlavě, Benešova 8. Vedle toho pak po žalobkyni začal nárokovat zaplacení částky (175 000 Kč) z titulu peněžité náhrady bezdůvodného obohacení žalobkyně na jeho úkor, které mělo vzniknout tím, že žalobkyně výlučně sama užívá předmětný byt v době po rozvodu jejich manželství (od prosince 2019 do prosince 2021 včetně), kdy obvyklé nájemné u předmětného bytu, od něhož by se měla výše peněžité náhrady bezdůvodného obohacení žalobkyně odvozovat, podle něj činí 7 000 Kč měsíčně. Obě uvedené pohledávky (tedy 140 000 Kč a 175 000 Kč) pak započtl na případnou pohledávku žalobkyně na zaplacení částky 306 000 Kč uplatněnou v tomto řízení. Část pohledávky ve výši 147 000 Kč (21 x 7 000 Kč) představující bezdůvodné obohacení za užívání předmětného bytu v době od prosince 2019 do srpna 2021 žalovaný jednostranně započtl při ústním jednání před soudem prvního stupně dne 22. 9. 2021, část pohledávky ve výši 140 000 Kč (10 x 14 000 Kč) představující splátky dluhů žalobkyně věřiteli F. M. žalovaný jednostranně započtl podáním datovaným dnem 31. 1. 2022, které bylo doručeno právnímu zástupci žalobkyně z řad advokátů dne 2. 2. 2022, a zbytek pohledávky ve výši 28 000 Kč (4 x 7 000 Kč) představující bezdůvodné obohacení za užívání předmětného bytu v době od září 2021 do prosince 2021 žalovaný jednostranně započtl při ústním jednání před soudem prvního stupně dne 24. 1. 2022. Konečně pak žalovaný dále v řízení poukázal na skutečnost, že dne 7. 8. 2017 zaplatil za žalobkyni její dluh u stavebního bytového družstva z titulu dlužných záloh za služby spojené s užíváním předmětného bytu ve výši 47 531,92 Kč a z titulu nákladů

nalézacího řízení ve výši dalších 13 008,60 Kč, obojí podle elektronického platebního rozkazu Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 23. 5. 2017, č. j. EPR 99259/2017-7.

46. Na tomto místě se sluší připomenout, že podle ustanovení § 1987 odst. 2 o. z. platí, že nejistá nebo neurčitá pohledávka způsobilá k započtení není. Citované zákonné ustanovení vykládá ustálená rozhodovací praxe obecných soudů prezentovaná např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, a ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 26 Cdo 564/2020, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. 23 Cdo 900/2020, ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3908/2020, a ze dne 7. 4. 2021, sp. zn. 32 Cdo 384/2021, tak, že smyslem a účelem vykládaného ustanovení je ochrana věřitele pasivní pohledávky před tím, aby dlužník pasivní pohledávky zabránil jejímu uspokojení či toto uspokojení oddálil jednostranným započtením své sporné (nejisté či neurčité) pohledávky za věřitelem pasivní pohledávky, a dosáhl toho, že místo uspokojení pasivní pohledávky bude mezi stranami veden spor o existenci a výši aktivní pohledávky. „Nejistou nebo neurčitou“ ve smyslu vykládaného ustanovení je tudíž (zásadně, viz dále) právě pohledávka ilikvidní, tj. pohledávka, která je co do základu a/nebo výše sporná (nejistá), a jejíž uplatnění vůči dlužníku (věřiteli pasivní pohledávky) formou námitky započtení vyvolá (namísto jednoznačného, tj. oběma dotčenými stranami akceptovaného zániku obou pohledávek v rozsahu, v jakém se kryjí) spory o existenci či výši aktivní pohledávky. Za nejistou či neurčitou nelze pohledávku považovat pouze proto, že ji dlužník neuznává (odmítá uhradit) nebo že je sporná (nejednoznačná) její právní kvalifikace; musí zde být objektivní nejistota, zda pohledávka vznikla a z jakého důvodu, popř. zda je splatná, kdo je jejím věřitelem či dlužníkem, jaká je její výše apod. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5711/2017, či ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 26 Cdo 4795/2017, uveřejněný pod číslem 23/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). S ohledem na smysl a účel § 1987 odst. 2 o. z. je pak zásadně nutné míru nejistoty ohledně aktivní pohledávky posuzovat relativně ve vztahu k pohledávce pasivní; za nejistou či neurčitou lze aktivní pohledávku považovat zpravidla toliko tehdy, je-li míra nejistoty ohledně ní vyšší, než je tomu v případě pasivní pohledávky.
47. Současně platí, že výklad § 1987 odst. 2 o. z. nesmí bránit poctivému a spravedlivému uspořádání vztahů mezi dotčenými stranami (§ 2 o. z.). Vychází-li obě pohledávky (aktivní i pasivní) ze stejného právního vztahu (založeného např. stejnou smlouvou uzavřenou mezi stranami), nelze přehlížet, že proti právu věřitele pasivní pohledávky na její uhrazení zde stojí právo dlužníka (a věřitele aktivní pohledávky) na to, aby dříve, než bude nucen uhradit svůj dluh (plnit na pasivní pohledávku), byly spravedlivě posouzeny i širší souvislosti, za kterých vznikl (okolnosti celého vztahu). Vznikne-li z téhož vztahu více vzájemných pohledávek, odpovídá zpravidla rozumnému (spravedlivému) uspořádání poměrů mezi stranami, aby tyto pohledávky byly vzájemně započitatelné. Při posuzování, zda je aktivní pohledávka „neurčitá či nejistá“ ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z., je proto třeba vzít v úvahu i tuto skutečnost; lze-li s ohledem na okolnosti konkrétního případu považovat za spravedlivé, aby dříve, než dojde k uhrazení (resp. přiznání) pasivní pohledávky, bylo posouzeno, zda je její věřitel povinen plnit dluh z aktivní pohledávky, vzniklé ze stejného vztahu, není na místě poskytovat takovému věřiteli ochranu prostřednictvím § 1987 odst. 2 o. z. V takovém případě zpravidla není aktivní pohledávka „nejistá nebo neurčitá“ ve smyslu posledně označeného ustanovení, přestože by ji jinak bylo možné považovat za ilikvidní.
48. Pro posouzení, zda jednostranné započtení odporuje § 1987 odst. 2 o. z., jsou přitom rozhodné toliko okolnosti, které tu byly v okamžiku, kdy je započtení (projev vůle dlužníka pasivní pohledávky) účinné. Účinnost právního jednání, která zpravidla nastává v okamžiku, kdy projev vůle dlužníka pasivní pohledávky dojde věřiteli (srov. § 570 a násl. o. z.), je přitom nutné odlišit od účinků tohoto právního jednání (k nimž dochází ex tunc, k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení - § 1982 odst. 2 in fine o. z.).

49. Započítávaná (aktivní) pohledávka je zpravidla nejistá a neurčitá ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. [tedy nezpůsobila přivodit svým započtením (v rozsahu, v jakém se pohledávky kryjí) zánik založené pohledávky] tehdy, jeví-li se aktivní pohledávka jako objektivně sporná, tj. má-li žalobce proti této pohledávce relevantní věcné argumenty a vyžaduje-li zjištění (prokázání) této pohledávky co do důvodu nebo výše rozsáhlejší či složitější dokazování, jež by vedlo k neúměrnému prodloužení řízení o žalobou uplatněné (pasivní) pohledávce. V úvahu je přitom třeba vzít i stav řízení v okamžiku, kdy byla námitka započtení vznesena. Je-li námitka započtení vznesena v okamžiku, kdy je řízení teprve na začátku a prokazování skutečností rozhodných pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější, než je tomu v případě žalobou uplatněné pohledávky, bude zpravidla na místě závěr, že započtení neodporuje § 1987 odst. 2 o. z. Naopak, námitka započtení uplatněná až na konci nalézacího řízení, či dokonce až jako obrana v exekučním řízení, obстоjí pouze v případě, bude-li aktivní (započítávaná) pohledávka zcela nepochybná (nebude-li nutné k jejímu zjištění provádět žádné složitější dokazování).
50. Uvedené závěry se obdobně prosadí i tehdy, provede-li dlužník aktivní pohledávky započtení mimo soudní řízení o žalobě na splnění pasivní pohledávky (ať už před jeho zahájením či v jeho průběhu) a vznese-li v řízení námitku zániku žalobou uplatněné pohledávky v důsledku tohoto započtení. I v tomto případě jsou přitom pro posouzení, zda aktivní pohledávka vyhovuje požadavku § 1987 odst. 2 o. z., rozhodné okolnosti, které zde byly v okamžiku účinnosti právního jednání dlužníka (jednostranného započtení).
51. Ze strany odvolacího soudu zbývá dodat, že právní řád s žádným uceleným majetkovým režimem řešícím vzájemné vztahy nesezdaných párů (tedy osob utvářejících pouze společenské vazby bez projevené vůle vstoupit do manželství) nepočítá v rovině hmotněprávní, ani procesněprávní. Jinými slovy, občanský zákoník ani občanský soudní řád, nepočítají se soudním řízením, jehož předmětem by bylo vypořádání všech takových vzájemně tvrzených práv a povinností obou stran sporu, které by představovalo jakousi obdobu vypořádání společného jmění manželů (dále též jen „SJM“) v případě nesezdaných párů. K možnosti přiměřeného použití právní úpravy SJM na nesezdané soužití se odmítavě staví i judikatura a odborná literatura (k tomu v podrobnostech srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2666/2010 a rozsudek téhož soudu ze dne 10. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 382/2012; z literatury pak např. David Elischer, Několik úvah nad kohabitací, Právní fórum (Wolters Kluwer), rok 2009, číslo 7, strana 258, ASPI ID LIT33155CZ).
52. Posledně uvedený závěr logicky nevylučuje možnost uplatňovat kterýmkoliv z partnerů (či bývalých partnerů) vypořádání důsledků kteréhokoliv z právních jednání učiněných mezi nimi ať už za trvání vztahu, či po jeho rozpadu, musí tak nicméně činit s odkazem na konkrétní právní jednání (právní důvody) ohledně toho kterého poskytnutého (resp. požadovaného) plnění. Společenská realita se nicméně v životě lidí projevuje nepřeborným množstvím často velmi specifických chování, které lze jen obtížně podřadit pod některé z řady jednostranných či vícestranných právních jednání upravených konkrétní právní normou (obvykle občanským zákoníkem). Současně pak v souvislosti s narušením společenských vazeb (rozpadem společenských vztahů) začasť dochází (stejně jako ve zde řešeném případě) k zásadním sporům o příčinách, povaze a zamýšlených důsledcích předchozího chování účastníků. Kombinace těchto tří faktorů (tedy neexistence speciální všeobjímající právní úpravy majetkových vztahů nesezdaných osob, jako je tomu v případě SJM, nekonečná variabilita společenských vztahů a obvyklá rozdílnost postojů stran po rozpadu jejich vztahu) pak v konečném důsledku obvykle vede k nemožnosti užití institutu započítávání tvrzených sporných pohledávek v řízení vedeném vždy o jednom z uplatněných nároků (požadavků) právě s ohledem na ustanovení § 1987 odst. 2 o. z.

53. Rovněž odvolací soud se tedy zabýval otázkou způsobilosti žalovaným tvrzených pohledávek k započtení na pohledávku žalobkyně na zaplacení částky 306 000 Kč z titulu bezdůvodného obohacení (popř. dokonce z části zřejmě i z důvodu trvajícího nedoplatku kupní ceny).
54. Hned na úvod je třeba připomenout vyjádření samotného žalovaného před odvolacím soudem, podle něhož původně existovala mezi účastníky řízení dohoda, podle které měla mít žalovaná možnost bezplatně užívat byt v XXXXX přinejmenším do konce měsíce března 2020. Už jen toto vyjádření samotného žalovaného činí přinejmenším část pohledávky uplatněné žalovaným k zápočtu z titulu údajného bezdůvodného obohacení žalobkyně na jeho úkor vzniklého bezplatným užíváním předmětného bytu žalobkyní po rozvodu manželství účastníků nejistou. V rámci své výpovědi v řízení před soudem prvního stupně pak žalovaný dále ohledně plateb na umoření dluhů žalobkyně před uzavřením manželství účastníků uvedl, že se žalobkyní uvažovali, že mu žalobkyně nebude splátky vracet, ale zůstanou mu peníze z hypotéky (kterou čerpal na zaplacení kupní ceny bytu v XXXXX – pozn. odv. soudu).
55. Žalobkyně pak k uvedeným pohledávkám žalovaného sama namítla, že s žalovaným uzavřeli dohodu o tom, že za užívání předmětného bytu bude hradit pouze částku ve výši 5 000 Kč měsíčně, resp. počínaje rokem 2021 pouze 4 000 Kč. V souvislosti s tím poukázala na skutečnost, že jí na účet žalovaného u Komerční banky po rozvodu jejich manželství až do března 2020 chodily platby nemocenského pojištění, z nichž si sám žalovaný strhával odpovídající platbu na úhradu nákladů spojených s jejím užíváním předmětného bytu. Od dubna 2020 do konce roku 2020 pak žalovanému zasílala minimálně 5 000 Kč měsíčně s vidinou budoucího zpětného přepisu předmětného bytu na její osobu. Od ledna do července 2021 pak žalovanému poukazovala na jeho účet minimálně 4 000 Kč
56. Dále namítla, že na účet vedený na jméno žalovaného Komerční bankou a. s. přicházely rovněž její peněžní prostředky, a to za dobu do uzavření manželství s žalovaným v celkové výši 126 485 Kč. Výpisem z účtu žalovaného vedeného u Komerční banky pak má odvolací soud za prokázané, že na účet žalovaného byly v době od 11. 5. 2017 do 8. 11. 2017 poukázány společnostmi XXXXX a. s. (bývalým zaměstnavatelem žalobkyně) mzdy v celkové výši 106 575 Kč, dále dne 21. 6. 2017 platba od bývalého manžela žalobkyně M. L. ve výši 5 000 Kč, dne 24. 10. 2017 platba od společnosti XXXXX s. r. o. – rovněž za práci žalobkyně – ve výši 910 Kč a konečně dne 18. 10. 2017 vratka částky 14 000 Kč od věřitele žalobkyně F. M. z titulu přeplatku na již dříve uhrazené pohledávky ze smluv o zápůjčkách.
57. V průběhu manželství účastníků pak byly na účet žalovaného poukázány i další platby určené její osobě od jejího bývalého manžela M. L. (v době od 19. 7. 2018 do 18. 12. 2018) v celkové výši 12 700 Kč, když i existence těchto vkladů byla prokázána výpisem z účtu žalovaného. Konečně pak dne 21. 6. 2018 přišla na účet žalovaného platba od Stavebního bytového družstva XXXXX ve výši 9 222 Kč představující přeplatek na zálohách spojených s užíváním bytu v XXXXX v kalendářním roce 2017.
58. Proti údajné pohledávce žalovaného z titulu jejího bezdůvodného obohacení na jeho úkor vzniklého užíváním předmětného bytu po rozvodu manželství v době od srpna 2021 do srpna 2022 včetně pak žalobkyně (z procesní opatrnosti nově) vznesla podáním datovaným dnem 7. 2. 2022, doručeným soudem prvního stupně téhož dne, na které rovněž ústně odkázala (a s nímž měl žalovaný možnost seznámit se) v průběhu ústního jednání před soudem prvního stupně dne 28. 2. 2022, námitku započtení své vlastní pohledávky za žalovaným ve výši 60 000 Kč z titulu zápůjčky, kterou mu poskytla dne 5. 6. 2020, s odůvodněním tím, že svoji vůli provést zápočet vyjádřila již sms zprávou odeslanou žalovanému, ve které uvedla, že si peníze, které žalovanému naposílala, odbydlí. Jak přitom vyplynulo z výpisu účtu žalobkyně č. XXXXX, tato obdržela dne 5. 6. 2020 na svůj účet částku 60 000 Kč, a obratem téhož dne poukázala na výše uvedený účet žalovaného u Komerční banky a. s. platbu ve výši 55 000 Kč (tedy nikoliv 60 000 Kč), se zprávou pro příjemce „splátka“.

59. Ze vzájemné sms korespondence mezi žalobkyní a žalovaným pak vyplynulo, že tento se na žalobkyni v květnu 2020 obrátil se sdělením, že mu bude chybět asi 100 tisíc, pročez žalobkyni požádal, jestli by si mohla půjčit od V. s tím, že by to jednorázově za rok vrátil. Dne 21. 5. 2020 zápůjčku u žalobkyně užíval další sms zprávou s tím, že V. by to podepsal a příští rok by jí to jednorázově dal. Dne 26. 5. 2020 pak opětovně prosil žalobkyni, aby V. přemluvila, s tím, že zaplatí i úroky. Konečně pak sms zprávami ze dne 21. a 22. 8. 2020 žalobkyně žalovanému sdělila, že mu posílala 4 000 Kč nájem, 1 000 Kč na telefon, zbytek 7 000 Kč na hypotéku a 55 000 Kč od V. Sdělila mu též, že měla zájem se domluvit, ale on zájem nemá, takže až si odbydlí peníze, co mu naposílala, najde si podnájem a v předmětném bytě skončí. Zbývá dodat, že v průběhu odvolacího řízení žalovaný na adresu užívání předmětného bytu žalobkyni uvedl, že původní jejich dohoda počítala s tím, že žalobkyně bude v bytě do konce března 2020 bydlet zadarmo.
60. Vycházejí z výše uvedených protichůdných (a v případě žalovaného i průběhu sporu měněných) skutkových tvrzení, jakož i s ohledem na důkazy (zejména sms korespondenci mezi účastníky řízení a výpisy z účtů), jež byly stranami sporu nabídnuty k provedení, je evidentní, že v řešeném případě mezi účastníky řízení přetrvává zásadní rozpor o tom, zda a (pokud ano) kdy a jakým způsobem se žalobkyně s žalovaným dohodli na užívání předmětného bytu žalobkyni po rozvodu jejich manželství (počínaje prosincem 2019 nadále). Naznačené indicie nicméně dávají tušit, že žalobkyni bez dalšího nemuselo vzniknout bezdůvodné obohacení na úkor žalovaného tím, že předmětný byt užívala, když bylo poukázáno na takové jednání žalovaného, které by mohlo směřovalo buď k jeho jednostrannému souhlasu s (po určitou dobu i) bezplatným užíváním předmětného bytu žalobkyni, popř. za sníženou cenu (za platbu odpovídající co do výše úhradě, kterou byl jako vlastník povinen platit družstvu vykonávajícímu správu bytového domu), popř. by směřovalo k výprose, výpůjčce, nebo nájmu, nikoliv však za obvyklé (tržní) nájemné. Stejně tak zůstává nejistým, zda a (pokud ano) kdy a jakým způsobem případně uhradila (započítala) žalobkyně na případnou úhradu nákladů spojených s jejím užíváním předmětného bytu po rozvodu manželství účastníků buď platby, které po rozvodu manželství zaslala na účet žalovaného či si žalovaný ponechal z plateb, které inkasoval na svůj účet po rozvodu manželství, nicméně byly zcela zjevně určeny žalobkyni (zejména její dávky nemocenské péče).
61. Stejně tak spornou (a tudíž i nejistou) pohledávkou je případný nárok žalovaného na náhradu bezdůvodného obohacení, které mělo žalobkyni vzniknout na jeho úkor tím, že ze svého účtu prováděl úhradu nesporně výlučných dluhů žalobkyně před uzavřením manželství. Nelze totiž pominout, že účastníci řízení sporu nesporně vedli společnou rodinnou domácnost nejméně od začátku roku 2017, přičemž žalobkyně nejpozději od 11. 5. 2017 nechala sama o své vůli z dosud blíže neobjasněných důvodů zasílat na účet žalovaného u Komerční banky a. s. svoji mzdu od zaměstnavatele, popř. i další platby od jiných subjektů, čímž navíc došlo zcela ke smísení příchozích plateb s ostatními platbami došlými na účet žalovaného, mezi kterými byly rovněž např. platby mzdy žalovaného. Bez rozsáhlého dokazování, které by mohlo rozklíčovat právní důvody poskytování toho kterého plnění ze strany žalobkyně na účet žalovaného u Komerční banky a. s., tak nelze v tomto řízení jednoznačně dovodit, zda lze žalovaným tvrzené pohledávky použít na započtení na žalobkyni požadovanou částku 306 000 Kč. Jinými slovy, pokud jde o zaplacení dluhů žalobkyně, dovozuje žalovaný skutečnost, že tak učinil z vlastních peněžních prostředků, z toho, že platby učinil bezhotovostně ze svých účtů č. XXXXX u Raiffeisenbank a. s. (MONETA Money Bank – platba věřiteli F. M. ze dne 12. 1. 2017 ve výši 14 000 Kč) a č. XXXXXX u Komerční banky a. s. (platby věřiteli F.M. v době od 3. 2. 2017 do 9. 10. 2017 v celkové výši 112 000 Kč a 2 platby ze dne 7. 8. 2017 na úhradu dluhu žalobkyně podle elektronického platebního rozkazu Okresního soudu v Jihlavě ze dne 23. 5. 2017, č. j. EPR 99259/2017-7, dohromady ve výši 60 540,52 Kč). Pouze v případě plateb ve výši 2 x 14 000 Kč v měsících červenci a srpnu 2017 žalovaný doložil (písemným prohlášením věřitele

žalobkyně pana F. M.), že jejich úhradu provedl sám v hotovosti přímo k rukám věřitele žalobkyně pana F. M. Za výše popsané situace lze ovšem jen těžko bez dalšího dovodit, z jakých finančních prostředků vložených (zaslaných) na účet žalovaného u Komerční banky a. s. byly před uzavřením manželství účastníků řízení splátky dluhů žalobkyně hrazeny. Zbývá pak zopakovat, že k obdobnému smísení platby části kupní ceny 306 000 Kč požadované žalobkyní by nedošlo, pokud by si uvedenou platbu na účet u Komerční banky a. s. nepřeposlal sám žalovaný, když právě takové přeposlání platby na účet v Komerční bance a. s. žalobkyně nemohla jakkoliv ovlivnit a nemůže jí tudíž jít ani k tíži.

62. Jedinou pohledávkou způsobilou k započtení z úhlu pohledu shora uvedeného tak zůstávají pouze takové platby žalovaného, které lze transparentně identifikovat jako platby pocházející z jeho výlučných zdrojů. Jedná se tedy o ty platby, které žalovaný provedl před uzavřením manželství s žalobkyní na úhradu dluhů žalobkyně u věřitele F. M. v hotovosti (tj. 2 x 14 000 Kč v měsících červenci a srpnu 2017), dále platba z účtu žalovaného u Raiffeisenbank a. s. (tj. 14 000 Kč dne 12. 1. 2017) a konečně pak ty bezhotovostní platby, které byly na tytéž dluhy poukázány z jeho účtu u Komerční banky a. s. přede dnem, kdy na účet žalovaného u Komerční banky a. s. dorazila první platba žalobkyně (dne 11. 5. 2017 – tj. 4 x 14 000 Kč ve dnech 3. 2., 6. 3., 3. 4. a 2. 5. 2017). Za pohledávku žalovaného za žalobkyní z titulu bezdůvodného obohacení ve smyslu ustanovení § 2991 odst. 2 o. z. vzniklou tím, že za ni bylo plněno, co měla po právu plnit sama, která nemůže být považována za spornou ve smyslu shora citovaného § 1987 odst. 2 o. z., tak lze považovat pouze plnění v celkové výši 98 000 Kč.
63. Ke zpochybnění důvodnosti existence takové pohledávky pak nemůže dojít ani námitkami, které vznášela žalobkyně, neboť tyto jsou založeny za týchž sporných a nejasných okolnostech, kterými odůvodňoval žalovaný existenci svých dalších pohledávek za žalobkyní. Jinými slovy, rovněž žalobkyně jen těžko může argumentovat tím, že jí výše uvedené bezdůvodné obohacení nevzniklo, pakliže se dovolává pouze toho, že v době po částečné úhradě svého dluhu žalovaným tomuto nechala poukázat na účet u Komerční banky a. s. svou mzdu či jiné platby určené v její prospěch z rozličných právních důvodů od třetích osob (bývalého manžela či stavebního bytového družstva).
64. Prostor pro vzájemné zápočty jiných pohledávek žalovaného za žalobkyní či žalobkyně za žalovaným v tomto řízení nedává ani úvaha, že by se jednalo o pohledávky z jediného vztahu. Odvolací soud si je vědom toho, že v případě účastníků řízení se mezi nimi jednalo o „jediný vztah“ ve smyslu společenském, nikoliv však o jediný vztah ve smyslu právním. Naopak, původním předmětem tohoto civilního řízení bylo pouze určení vlastnického práva k bytu v XXXXX, v rámci kterého bylo nezbytné zabývat se de facto pouze otázkou platnosti kupní smlouvy ze dne 15. 9. 2017. Posléze byl předmět řízení rozšířen (usnesením Okresního soudu v Jihlavě ze dne 26. 8. 2021, č. j. 11 C 351/2020-175, které nabylo právní moci dne 27. 8. 2021) o žalobu žalobkyně na zaplacení peněžitého plnění ve výši 306 000 Kč (buď z titulu nezaplacení části kupní ceny bytu podle téže kupní smlouvy, popř. jak posléze dovodil sám nalézací soud, z titulu bezdůvodného obohacení žalovaného na úkor žalobkyně, které vzniklo faktickým zadržením části kupní ceny jinak v souladu s kupní smlouvou řádně zaplacené na dohodnutý účet). Všechny ostatní případné pohledávky zmiňované kterýmkoliv z účastníků řízení nicméně mají představovat další (možná i bezdůvodná) obohacení toho kterého z nich vznikající na podkladě dalších jejich jednání, která s původním (ani s rozšířeným) předmětem sporu nemají ničeho společného a v konečném důsledku představují pokus obou účastníků řízení o jakousi dobu vypořádání neexistujícího SJM z doby, kdy buď ještě (nebo už) manželé nebyli, nicméně současně spolu buď hospodařili (vedli společnou rodinnou domácnost), nebo si alespoň vzájemně přeposílali rozličná peněžitá plnění z důvodů, na nichž se aktuálně nejsou schopni zpětně shodnout, čeho se vlastně týkala.
65. Vycházejí z výše uvedených závěrů proto odvolací soud částečně potvrdil (§ 219 o. s. ř.) rozsudek soudu prvního stupně, pokud jím byla zamítnuta žaloba žalobkyně na určení

vlastnického práva k předmětnému bytu a v části, kterou soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 208 000 Kč. Ve zbývající části rozsudek soud prvního stupně změnil (§ 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř.) tak, že žalobu žalobkyně na zaplacení dalších 98 000 Kč jdoucích nad částku 208 000 Kč jako nedůvodnou zamítl.

66. Výrok o nákladech řízení před soudy obou stupňů vyplývá z ustanovení § 224 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovení § 142 odst. 1 a 2 o. s. ř., podle kterých účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přizná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl, resp. měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí. Předmětem řízení bylo určení vlastnického práva žalobkyně k nemovité věci a dále přiznání peněžité pohledávky ve výši 306 000 Kč. Oba nároky uplatněné žalobkyní stály na odlišném skutkovém základu (byť se navzájem vylučovaly a žalobkyně mohla uspět pouze s jedním). V řízení proto šlo o objektivní kumulaci (kumulaci objektů řízení), kdy jsou oba nároky posuzovány zvlášť včetně případné náhrady nákladů řízení.
67. Žalobkyně byla převážně úspěšná s žalobou na zaplacení peněžitého plnění (uspěla ze 68 % = 208 000 Kč z požadovaných 306 000 Kč) a má tak právo na náhradu poměrné části 36 % (po odpočtu částečného úspěchu žalovaného ve výši 32 %) nákladů řízení účelně vynaložených na uplatnění žaloby na zaplacení peněžitého plnění nákladů, jejichž výše by se v případě odměny zástupce z řad advokátů určovala z tarifní hodnoty ve výši 306 000 Kč (§ 8 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále též jen „advokátní tarif“). Žalovaný má naopak právo na náhradu nákladů řízení o určovací žalobě, která byla zamítnuta, kde tarifní hodnota určení odměny zástupce z řad advokátů činí 50 000 Kč podle § 9 odst. 3 písm. a) a odst. 4 písm. b) advokátního tarifu. Na tomto místě odvolací soud připomíná, že bohatá judikatura Ústavního soudu představovaná jeho nálezy ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2688/15, ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. I. ÚS 269/16, ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2688/15, a ze dne ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. I. ÚS 2448/18, jeho usneseními ze dne 6. 1. 2021, sp. zn. I. ÚS 3875/19, ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. II. ÚS 3891/19, a ze dne 6. 1. 2021, sp. zn. I. ÚS 641/20, popř. též rozhodovací praxe Nejvyššího soudu prezentovaná rozsudkem ze dne 14. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 5795/2017, dovodila, že hodnota nemovité věci určená mimo jiné pouze kupní smlouvou, jejíž platnost je navíc v řízení účastníky sporována, nemůže být podkladem pro určení tarifní hodnoty, pakliže s takovou hodnotou účastníci řízení současně nevyslovili souhlas. Neexistuje-li tedy mezi stranami sporu ohledně takové hodnoty shoda (stejně jako ve zde řešeném případě) a nemá-li soud v řízení ověřitelný výdaj o ceně nemovitosti k dispozici, vychází se z § 9 odst. 4 písm. b) advokátního tarifu. Není tudíž bez dalšího použitelný dříve vyslovený právní názor obsažený např. v nálezech Ústavního soudu ze dne 4. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 598/2000, a ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. I. ÚS 712/01, podle něhož může být paušální částka považována za tarifní hodnotu pouze ve věcech týkajících se věci či plnění striktně vzato neocenitelných (k tomu v podrobnostech srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. I. ÚS 269/16, ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2688/15, a ze dne ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. I. ÚS 2448/18, popř. řadu usnesení téhož soudu ze dne 17. 3. 2014, sp. zn. I. ÚS 83/14, ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 2084/14, ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. II. ÚS 2639/14, ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 2383/15, a ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. III. ÚS 2563/15). Jak vysvětleno v odůvodnění toho rozsudku shora, nalézací soud sice měl k dispozici zevrubné informace o obvyklé ceně předmětného bytu, o jehož vlastnictví bylo v tomto řízení rozhodováno, nicméně přinejmenším žalobkyně se s výsledkem tohoto laického ocenění neztotožnila, natož pak, aby s obvyklou cenou určenou nalézacím soudem počítala jako s tarifní hodnotou pro stanovení výše mimosmluvní odměny zástupce z řad advokátů v tomto řízení. Bylo tedy na místě uvažovat při stanovení tarifní hodnoty sporu o určení vlastnického práva s použitím ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) a odst. 4 písm. b) advokátního tarifu.

68. Subjektivně odvolací soud nicméně intenzivně pocítuje, že žalobkyně fakticky uspěla v menším rozsahu než žalovaný. Vyjádřeno v tarifních hodnotách předmětu každé části řízení a z nich odvozené výše odměny za jeden úkon právní služby podle § 7 advokátního tarifu by však měla úspěch převažující (v případě žalobkyně je to 3 434,40 Kč představujících 36 % z odměny ve výši 9 540 Kč za úkon ku 3 100 Kč za jeden úkon právní služby v případě žalovaného). Soud by proto přiznání náhrady nákladů řízení žalobkyni pokládal za absurdní. Vedle toho se sluší naopak na adresu žalovaného připomenout, že celý tento spor byl do značné míry vyvolán rozpadem vztahu a rozvodem manželství účastníků, které zapříčinil výlučně žalovaný, který následně dostal žalobkyni do svízelné situace, kdy této objektivně hrozí v důsledku rozvodu manželství i ztráta možnosti vlastního bydlení (viz k tomu v podrobnostech v odůvodnění tohoto rozsudku odvolacího soudu shora). Ve zjevně nesouměrném rozložení výše tarifních hodnot a z nich vyplývajících případných odměn za právní zastoupení advokátem, jakož i v posledně uváděných okolnostech, pak odvolací soud v dané situaci spatřuje důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu ustanovení § 150 o. s. ř., pro které nepřiznal náhradu nákladů řízení žádnému z účastníků ohledně té části předmětu řízení, ohledně které v případě žalobkyně převážně a v případě žalovaného zcela, uspěli.
69. V závislosti na výsledku řízení o žalobě na zaplacení peněžitého plnění ve výši 306 000 Kč pak odvolací soud za použití § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. podle § 2 odst. 3 zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích změnil výrok IV. rozsudku soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto povinnosti žalovaného zaplatit soudní poplatek. Protože byla žalobkyně osvobozena od soudních poplatků a soud vyhověl její žalobě o zaplacení co do částky 208 000 Kč z celkem požadovaných 306 000 Kč (tedy ze 68 %), má povinnost zaplatit poměrnou část soudního poplatku žalovaný (68 % z 15 300 Kč = 10 404 Kč).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání za předpokladu, že rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. V takovém případě lze dovolání podat do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí, k Nejvyššímu soudu České republiky, prostřednictvím Okresního soudu v Jihlavě.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na exekuci nebo na soudní výkon rozhodnutí.

Jihlava 4. ledna 2023

JUDr. Eva Fučíková v.r.
předsedkyně senátu